

ΕΠΟΠΤΕΙΑ – ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΤΟΥΣ Ο.Τ.Α. Α΄ ΒΑΘΜΟΥ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2023

ΚΕΔΕ
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΔΗΜΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ

Ε.Ε.Τ.Α.Α. Α.Ε.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΑΕ

**Εποπτεία - Έλεγχος στις Πράξεις και τα Όργανα των Φορέων
της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης**

Ντορέτα Αλεξίου

Δικηγόρος Παρ' Αρείω Πάγω, Προϊστάμενη Νομικής Υπηρεσίας ΚΕΔΕ

Πίνακας περιεχομένων

Αρχές - έκταση και περιεχόμενο της κρατικής εποπτείας	3
I. ΕΛΕΓΧΟΣ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ	4
1. Υποχρεωτικός Έλεγχος Νομιμότητας	4
2. Αυτεπάγγελτος Έλεγχος Νομιμότητας	5
3. Ειδική Διοικητική προσφυγή	5
II. ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΑΙΡΕΤΩΝ	8
1. Αστική ευθύνη	8
2. Πειθαρχική ευθύνη	8
3. Πειθαρχική διαδικασία	9
4. Άρθρο 235 - Ιδιάζουσα δωσιδικία - Εξαίρεση από τη συνοπτική διαδικασία	10
5. Έκπτωση εξαιτίας καταδίκης	10
6. Διοικητικά μέτρα - Αργία	10
7. Παύση	11
III. ΑΛΛΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΕΛΕΓΧΟΥ	12
1. Δημοσιονομικός Έλεγχος	12
2. Διοικητικός Έλεγχος – Ελεγκτικοί Μηχανισμοί	13
3. Ελεγκτικό Συνέδριο	13
4. Εθνική Αρχή Διαφάνειας – Εσωτερικός έλεγχος	16
IV. Κώδικας Ηθικής & Δεοντολογίας Αιρετών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	18

Αρχές - έκταση και περιεχόμενο της κρατικής εποπτείας

Εκ του Συντάγματος (άρθρο 102) προβλέπεται η άσκηση κρατικής εποπτείας επί των ΟΤΑ α' βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης, η οποία συνίσταται αποκλειστικά σε έλεγχο νομιμότητας των πράξεών τους – και όχι σκοπιμότητας - και σε πειθαρχικό έλεγχο των αιρετών οργάνων, ο δε τρόπος άσκησης αυτής εξειδικεύεται από το νομοθέτη.

Η άνω εποπτεία πρέπει να ασκείται από το κράτος χωρίς να εμποδίζεται η πρωτοβουλία και η ελεύθερη δράση των δήμων ούτε να υπεισέρχεται σε κρίσεις για τη σκοπιμότητα της δράσης τους ή να θίγει τη διοικητική και οικονομική τους αυτοτέλεια.

Η κρατική εποπτεία των Ο.Τ.Α. διακρίνεται σε:

- i. έλεγχο των πράξεων (έλεγχος νομιμότητας) των συλλογικών και μονοπρόσωπων οργάνων των δήμων και
- ii. έλεγχο των προσώπων (πειθαρχικός έλεγχος αιρετών).

Κατά τις διατάξεις του ν.3852/2010 (Α'87) αρμόδιες για την εποπτεία επί των Ο.Τ.Α. είναι επτά (7) Αυτοτελείς Υπηρεσίες Εποπτείας (Α.Υ.Ε.) Ο.Τ.Α., κατά τόπο αρμόδιες, οι οποίες αποτελούν αποκεντρωμένες υπηρεσίες του Υπουργείου Εσωτερικών και υπάγονται απευθείας στον Υπουργό Εσωτερικών.

Μέχρι την έναρξη λειτουργίας των Α.Υ.Ε Ο.Τ.Α., ο έλεγχος ασκείται από τον Γραμματέα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης¹ (στο εξής «Α.Δ.»)

Οι διατάξεις που εφαρμόζονται για την άσκηση του ελέγχου και εποπτείας είναι των άρθρων 224 έως 237 ν.3852/2010 (Α'87) «Πρόγραμμα Καλλικράτης», όπως έχουν τροποποιηθεί και ισχύουν.

(Στη συνέχεια οι αναφορές σε συγκεκριμένα άρθρα αφορούν το ν. 3852/2010, όπως έχουν διαμορφωθεί σήμερα).

¹ Όπου στο παρόν αναφέρεται Επόπτης ή Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α. εννοείται ο Γραμματέας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης

I. ΕΛΕΓΧΟΣ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ

Οι αποφάσεις των συλλογικών και μονομελών οργάνων των δήμων αυτών **είναι εκτελεστές ατόφου εκδοθούν** (άρθρο 224).

- Για συγκεκριμένες κατηγορίες αποφάσεων συλλογικών οργάνων, περιοριστικά αναφερόμενες στο νόμο, προβλέπεται **υποχρεωτικός έλεγχος νομιμότητας**
- Οι λοιπές αποφάσεις, που δεν υπάγονται στον υποχρεωτικό έλεγχο, μπορούν να προσβληθούν με την άσκηση της ειδικής προδικαστικής προσφυγής και με την διαδικασία που περιγράφεται κατωτέρω.
- Τέλος προβλέπεται και η δυνατότητα αυτεπάγγελτου ελέγχου.

1. Υποχρεωτικός Έλεγχος Νομιμότητας

(άρθ. 225)

Οι αποφάσεις που υπάγονται σε υποχρεωτικό έλεγχο νομιμότητας είναι όσες αφορούν²:

- α) ρυθμίσεις κανονιστικού περιεχομένου (κανονιστικές πράξεις),
- β) αναθέσεις δημοσίων συμβάσεων:
 - ✓ μελετών, παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών, προμήθειας αγαθών και παροχής γενικών υπηρεσιών, με εκτιμώμενη αξία **από 30.000 € έως 300.000 € (χωρίς Φ.Π.Α.)**
 - ✓ συμβάσεων **έργων και υπηρεσιών**, οι οποίες αφορούν σε υγειονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές υπηρεσίες, που καλύπτονται από συγκεκριμένους κωδικούς (cρν) με εκτιμώμενη αξία **από 60.000 € έως 300.000 € (χωρίς Φ.Π.Α.)**,
 - ✓ **συγχρηματοδοτούμενων** δημοσίων συμβάσεων από ενωσιακούς πόρους, με εκτιμώμενη αξία **έως 5.000.000 € (χωρίς Φ.Π.Α.)**,
- γ) την αγορά -εκποίηση ακινήτων,
- δ) την κήρυξη αναγκαστικών απαλλοτριώσεων,
- ε) τη μίσθωση ακινήτων από τρίτους,
- στ) τη σύναψη δανείων,
- * (ζ) *την ίδρυση πάσης φύσεως νομικών προσώπων, τη συμμετοχή σε υφιστάμενα νομικά πρόσωπα, καθώς και τη λύση και τη θέση σε εκκαθάριση νομικών προσώπων*
- η) τη σύναψη πάσης φύσεως **προγραμματικών συμβάσεων** με προϋπολογιζόμενη δαπάνη **έως 300.000 ευρώ χωρίς Φ.Π.Α.** και
- θ) τη διεξαγωγή δημοτικού δημοψηφίσματος.

Στον άνω υποχρεωτικό έλεγχο νομιμότητας υπάγονται και οι αποφάσεις (των *κοινοφελών επιχειρήσεων*)*, των ΔΕΥΑ και των μονομετοχικών ανωνύμων εταιρειών Ο.Τ.Α. που αφορούν:

- α) αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου,
- β) εκποίηση παγίων περιουσιακών στοιχείων,

² Άρθρο 46 Ν.5027/2023 (ΦΕΚ Α' 48)

γ) αγορά και εκποίηση ακινήτων,

δ) σύναψη δανείων,

ε) την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων κατά τα ανωτέρω προβλεπόμενα (παρ. β) για τους δήμους

στ) μίσθωση ακινήτων από τρίτους και

ζ) τη σύναψη προγραμματικών συμβάσεων, η προϋπολογιζόμενη δαπάνη των οποίων δεν υπερβαίνει το ποσό των 300.000 ευρώ χωρίς Φ.Π.Α..

Ειδικά, για τις Δ.Ε.Υ.Α. εκτός από τις παραπάνω αποφάσεις, αποστέλλονται οι αποφάσεις εκείνες που αφορούν την ψήφιση του προϋπολογισμού της επιχείρησης και του τεχνικού προγράμματος έργων, καθώς και κάθε τροποποίησή τους.

Οι ως άνω υποχρεωτικά ελεγχόμενες αποφάσεις αποστέλλονται για έλεγχο νομιμότητας συνοδευόμενες από συγκεκριμένα έγγραφα στοιχεία, που είναι αναγκαία για τη νόμιμη έκδοσή τους και από αντίγραφο αποδεικτικού δημοσίευσης, εντός αποκλειστικής προθεσμίας 15 ημερών **από τη συνεδρίαση του συλλογικού οργάνου**, καθώς και – αμελλητί - κάθε επιπλέον στοιχείο που ζητείται από την οικεία Α.Δ.

Ο έλεγχος ασκείται εντός **αποκλειστικής προθεσμίας 30 ημερών** από την περιέλευσή της στην Α.Δ.

2. Αυτεπάγγελτος Έλεγχος Νομιμότητας

(άρθρο 226)

Ο Επόπτης Ο.Τ.Α. (Γ.Γ. Α.Δ.) δύναται αυτεπαγγέλτως να ακυρώσει οποιαδήποτε απόφαση των συλλογικών ή μονομελών οργάνων των δήμων, για λόγους νομιμότητας, μέσα σε προθεσμία δύο (2) μηνών αφότου η απόφαση έχει δημοσιευτεί ή εκδοθεί.

Επίσης με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, μπορεί να διενεργηθεί δειγματοληπτικός έλεγχος, σύμφωνα με συγκεκριμένες ποσοστώσεις ανά κατηγορία πράξης ή ανά Ο.Τ.Α.

3. Ειδική Διοικητική προσφυγή

(άρθρο 227)

Οποιοσδήποτε έχει έννομο συμφέρον μπορεί να προσβάλει τις αποφάσεις των συλλογικών ή μονομελών οργάνων των δήμων, **για λόγους νομιμότητας**, ενώπιον του Γραμματέα Α.Δ., εντός αποκλειστικής προθεσμίας δεκαπέντε (15) ημερών από τη δημοσίευση της απόφασης ή την ανάρτησή της στο διαδίκτυο ή από την κοινοποίησή της ή αφότου έλαβε πλήρη γνώση αυτής.

Προσφυγή επιτρέπεται και κατά παράλειψης οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας. Στην περίπτωση αυτή η προσφυγή ασκείται εντός δεκαπέντε (15) ημερών από την παρέλευση άπρακτης της ειδικής προθεσμίας που τυχόν τάσσει ο νόμος για την έκδοση της οικείας πράξης, διαφορετικά μετά την παρέλευση τριμήνου από την υποβολή της σχετικής αίτησης του ενδιαφερομένου.

Ποιοι έχουν έννομο συμφέρον για την άσκηση της ειδικής διοικητικής προσφυγής;

Τεκμαίρεται ότι έχουν όλοι οι αιρετοί του οικείου δήμου ανεξάρτητα από το εάν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση κατά την οποία ελήφθη η προσβαλλόμενη απόφαση, εφόσον δεν την υπερψήφισαν.

Επίσης οι συνδικαλιστικές οργανώσεις εργαζομένων στην Τοπική Αυτοδιοίκηση πρώτου βαθμού, καθώς και νομικά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, που επιδιώκουν, σύμφωνα με το καταστατικό τους περιβαλλοντικούς, πολιτιστικούς και εν γένει κοινωνικούς σκοπούς.

Η απόφαση επί της προσφυγής εκδίδεται μέσα σε αποκλειστική προθεσμία δύο (2) μηνών από την υποβολή της. Αν παρέλθει η ανωτέρω προθεσμία χωρίς να εκδοθεί απόφαση θεωρείται ότι η προσφυγή έχει σιωπηρώς απορριφθεί.

Η άσκηση της ειδικής διοικητικής προσφυγής αποτελεί προϋπόθεση για την άσκηση ένδικων βοηθημάτων ενώπιον των αρμόδιων δικαστηρίων.

Αναστολή εκτέλεσης προσβαλλόμενης πράξης

Εφόσον υποβληθεί αίτημα αναστολής εκτέλεσης της προσβαλλόμενης πράξης, δύναται να χορηγηθεί (διαζευκτικά) εφόσον:

- η προσφυγή παρίσταται προδήλως βάσιμη ή
- κρίνεται ότι ο ασκών την ειδική διοικητική προσφυγή θα υποστεί ανεπανόρθωτη ή δυσχερώς επανορθώσιμη βλάβη μέχρι την εξέτασή της.

Το αίτημα απορρίπτεται σε κάθε περίπτωση αν η προσφυγή είναι προδήλως απαράδεκτη ή αβάσιμη.

Ανάκληση της αναστολής επιτρέπεται μόνο αν γίνει επίκληση νεότερων κρίσιμων στοιχείων ή έχουν μεταβληθεί τα δεδομένα με βάση τα οποία χορηγήθηκε η αναστολή.

Οι αποφάσεις επί προσφυγών προσβάλλονται στα αρμόδια δικαστήρια με τα ένδικα βοηθήματα που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία.

Δημοσίευση αποφάσεων ελέγχου νομιμότητας

Οι αποφάσεις που εκδίδονται κατά τα ανωτέρω

- **κοινοποιούνται εντός 5 ημερών από την έκδοσή τους** στον οικείο δήμο ή ν.π., που εξέδωσε την πράξη, καθώς και σε αυτόν που έχει ασκήσει την προσφυγή κατά της πράξης.
- **αναρτώνται** στην επίσημη ιστοσελίδα και «Διαύγεια» της Α.Δ. **εντός δύο (2) ημερών από την έκδοσή τους**. Παράλειψη της σχετικής υποχρέωσης συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα.

Υποχρέωση συμμόρφωσης

Τα συλλογικά και μονομελή όργανα των δήμων (και ν.π.) **έχουν υποχρέωση συμμόρφωσης χωρίς καθυστέρηση προς τις αποφάσεις που εκδίδονται κατά τα ανωτέρω**, καθώς και το πάσης φύσεως προσωπικό. Οι δημοτικοί σύμβουλοι έχουν υποχρέωση συμμόρφωσης με τις υποδείξεις της αρμόδιας για τον έλεγχο και την εποπτεία Αρχής, οι οποίες γίνονται στο πλαίσιο ελέγχου νομιμότητας απόφασης ή εξέτασης προσφυγής.

Η μη τήρηση της υποχρέωσης αυτής συνιστά σοβαρή παράβαση καθήκοντος, η οποία ελέγχεται πειθαρχικά κατά τις οικείες διατάξεις που διέπουν τους αιρετούς και το προσωπικό.

II. ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΑΙΡΕΤΩΝ

Όπως προαναφέρθηκε αποτελεί τη δεύτερη μορφή κρατικής εποπτείας, αυτή που ασκείται επί των προσώπων – αιρετών.

1. Αστική ευθύνη

(άρθρο 232)

Οι δήμαρχοι, οι αντιδήμαρχοι, οι δημοτικοί σύμβουλοι, οι πρόεδροι κοινοτήτων και τα μέλη συμβουλίων κοινότητας, **οφείλουν να αποζημιώσουν το δήμο για κάθε θετική ζημία, που προξένησαν σε βάρος της περιουσίας τους από δόλο ή βαριά αμέλεια. Δεν υπέχουν ευθύνη αποζημίωσης έναντι τρίτων.**

Η ζημία καταλογίζεται στα πρόσωπα αυτά με αιτιολογημένη πράξη τριμελούς ελεγκτικής επιτροπής, που συγκροτείται στην έδρα κάθε ΑΥΕ Ο.Τ.Α. με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Οικονομικών και αποτελείται από:

α. Τον Επίτροπο του Ελεγκτικού Συνεδρίου

β. Τον Προϊστάμενο της Γενικής Διεύθυνσης Δημοσιονομικών Ελέγχων

γ. Όταν αφορά δήμους ή φορείς τους, έναν εκπρόσωπο της οικείας Περιφερειακής Ένωσης Δήμων με τον αναπληρωτή του, που ορίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο αυτής

Η επιτροπή εξετάζει τις υποθέσεις ύστερα από αίτηση του δήμου ή με αίτημα του οικείου «Επόπτη Ο.Τ.Α.» ή του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης ή ύστερα από αίτηση οποιουδήποτε δημότη και αποφασίζει μέσα σε εύλογο διάστημα, αφού διενεργήσει έρευνα και καλέσει τα πρόσωπα που θεωρούνται υπεύθυνα για την πρόκληση της ζημίας προς παροχή εξηγήσεων.

Κατά των πράξεων της επιτροπής επιτρέπεται προσφυγή στο οικείο Διοικητικό Εφετείο από το πρόσωπο σε βάρος του οποίου έγινε ο καταλογισμός ή από τον Επόπτη ΟΤΑ, μέσα σε προθεσμία εξήντα (60) ημερών από την κοινοποίηση της πράξης καταλογισμού σ' αυτούς. Η προθεσμία για την άσκηση της προσφυγής και η άσκησή της αναστέλλουν την εκτέλεση της πράξης της επιτροπής.

Κατά της απόφασης του Διοικητικού Εφετείου μπορεί να ασκηθεί αίτηση αναιρέσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.

2. Πειθαρχική ευθύνη

(άρθρο 233)

Την πειθαρχική δικαιοδοσία ως προς τους δημάρχους, αντιδημάρχους, δημοτικούς συμβούλους, προέδρους κοινοτήτων και συμβούλους κοινότητας, η οποία αφορά παραβάσεις των καθηκόντων τους, ασκεί ο (Επόπτης Ο.Τ.Α.) Γ.Γ. Α.Δ.

Οι προβλεπόμενες πειθαρχικές ποινές είναι της αργίας (έως 6 μηνών) και της έκπτωσης.

Επιβάλλονται αν διαπιστωθεί ότι:

α. έχουν διαπράξει σοβαρή παράβαση των καθηκόντων τους ή υπέρβαση της αρμοδιότητάς τους από δόλο ή βαριά αμέλεια,

β. έχουν διαπράξει παραβάσεις των καθηκόντων που τους έχουν ανατεθεί σύμφωνα με ειδικές νομοθετικές ρυθμίσεις.

Τα άνω πειθαρχικά παραπτώματα **υπόκεινται σε πενταετή παραγραφή από την ημέρα που διαπράχθηκαν.**

3. Πειθαρχική διαδικασία

(άρθρο 234)

Οι πειθαρχικές ποινές της αργίας και της έκπτωσης επιβάλλονται κατόπιν:

- **αιτιολογημένης απόφασης** του «Επόπτη Ο.Τ.Α.»,
- **αφού προηγηθεί απολογία του εγκαλουμένου** (ή παρέλθει η προθεσμία - όχι μικρότερη από 10 ημέρες - που έχει ορισθεί με γραπτή κλήση στον εγκαλούμενο, χωρίς ο τελευταίος να έχει απολογηθεί) και
- **σύμφωνης γνώμης πειθαρχικού συμβουλίου**³

Ο εγκαλούμενος εμφανίζεται ενώπιον του Π.Σ. είτε αυτοπροσώπως ή μετά ή διά πληρεξουσίου δικηγόρου.

Η γνώμη του Π.Σ. εκδίδεται εντός 2 μηνών το αργότερο από τη λήψη του σχετικού αιτιολογημένου παραπεμπτικού εγγράφου του «Επόπτη Ο.Τ.Α.», το οποίο πρέπει να διαλαμβάνει πρόταση επί της ποινής, αφού ληφθεί υπόψη η απολογία του πειθαρχικώς διωκόμενου.

Επί της πρότασης αυτής το Π.Σ. μπορεί:

α) να παράσχει σύμφωνη γνώμη,

β) να μην παράσχει σύμφωνη γνώμη, εφόσον κρίνει ότι δεν συντρέχει πειθαρχική ευθύνη του ελεγχόμενου και

γ) να προτείνει στον «Επόπτη» την επιβολή ηπιότερης ή αυστηρότερης ποινής, η οποία και είναι υποχρεωτική για τον «Επόπτη».

Κατά της απόφασης επιβολής των άνω ποινών χωρεί άσκηση προσφυγής ενώπιον του ΣτΕ από τον διωκόμενο, εντός 30 ημερών από την κοινοποίηση της, η οποία αναστέλλει την εκτέλεση της απόφασης που επιβάλλει την ποινή.

Το ΣτΕ μπορεί να χορηγήσει αναστολή εκτέλεσης της ποινής σταθμίζοντας και τη συνδρομή του δημόσιου συμφέροντος.

³ Αποτελούμενο από : α) πρόεδρο Εφετών του οικείου Διοικητικού Εφετείου, ως πρόεδρο, β) δύο δικαστές με το βαθμό του Εφέτη που υπηρετούν στο ανωτέρω Διοικητικό Εφετείο, γ) δύο δικαστές με το βαθμό του Εφέτη που υπηρετούν στο οικείο Εφετείο, δ) έναν Προϊστάμενο Διεύθυνσης του Υπουργείου Εσωτερικών, και ε) τρεις αιρετούς εκπροσώπους της οικείας Περιφερειακής Ένωσης Δήμων

4. Άρθρο 235 - Ιδιάζουσα δωσιδικία - Εξαίρεση από τη συνοπτική διαδικασία

Οι **δήμαρχοι υπάγονται στην ιδιάζουσα δωσιδικία** των παρ.6 άρθ. 111 και παρ.2 άρθ. 112 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, δηλαδή :

- Για πλημμελήματα που τέλεσαν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, αρμόδιο δικαστήριο είναι το κατά τόπο αρμόδιο τριμελές εφετείο και
- Για την εκδίκαση εφέσεων κατά αποφάσεων μονομελούς πλημμελειοδικείου, αρμόδιο είναι το οικείο τριμελές πλημμελειοδικείο

Επίσης για πταίσματα ή πλημμελήματα δημάρχων, που διαπράττονται κατά την άσκηση των καθηκόντων τους και εξαιτίας αυτών, δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις περί αυτοφώρου διαδικασίας.

5. Έκπτωση εξαιτίας καταδίκης

(άρθρο 236)

Οι δήμαρχοι, οι δημοτικοί σύμβουλοι, οι πρόεδροι κοινοτήτων και τα μέλη συμβουλίων κοινότητας εκπίπτουν αυτοδικαίως από το αξίωμά τους:

- Αν τεθούν σε δικαστική συμπαράσταση με τελεσίδικη δικαστική απόφαση.
- Αν στερηθούν τα πολιτικά τους δικαιώματα με αμετάκλητη δικαστική απόφαση.
- Αν καταδικαστούν **με αμετάκλητη δικαστική απόφαση** (ως αυτουργοί ή συμμετοχοί) για:

- κακούργημα ή
- για οποιαδήποτε ποινή για τα περιοριστικώς αναφερόμενα στη διάταξη αδικήματα⁴, Ειδικότερα για τη διάπραξη του αδικήματος της παράβασης καθήκοντος απαιτείται η συνδρομή της προϋπόθεσης να προκαλείται οικονομική βλάβη στο δήμο.

Για την έκπτωση εκδίδεται διαπιστωτική πράξη του Γραμματέα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης, εντός δεκαπέντε (15) ημερών από τότε που έλαβε γνώση της σχετικής δικαστικής απόφασης. Η διαπιστωτική πράξη ανατρέχει στην ημερομηνία κατά την οποία η σχετική δικαστική απόφαση κατέστη τελεσίδικη ή αμετάκλητη.

6. Διοικητικά μέτρα - Αργία

(άρθρο 236^Α)

Σε περίπτωση:

- τελεσίδικης καταδικαστικής απόφασης για τα ως άνω πλημμελήματα ή
- πρωτόδικης καταδικαστικής απόφασης για κακούργηματα,

⁴ (παραχάραξη, κιβδηλεία, πλαστογραφία, ψευδή βεβαίωση, δωροδοκία, εκβίαση, κλοπή, υπεξαίρεση, απιστία, απάτη, καταπίεση, αιμομιξία, μαστροπεία, σωματεμπορία, παράνομη διακίνηση αλλοδαπών, παράβαση της νομοθεσίας για την καταπολέμηση των ναρκωτικών, τη λαθρεμπορία, καθώς και για παράβαση καθήκοντος)

-
- αμετάκλητης παραπομπής για κακούργημα, εφόσον έχουν επιβληθεί περιοριστικοί όροι ή προσωρινή κράτηση

ο Γραμματέας της Α.Δ. οφείλει να θέσει τον καταδικασθέντα σε κατάσταση αργίας.

Αίρεται αυτοδικαίως η αργία:

- σε περίπτωση μεταγενέστερης άρση των περιοριστικών όρων ή της προσωρινής κράτησης, κατά τη διάρκεια της εκκρεμοδικίας
- αν εκδοθεί τελεσίδικη αθωωτική απόφαση και το διοικητικό μέτρο θεωρείται ως ουδέποτε επιβληθέν και καταβάλλεται αναδρομικά η αντιμισθία του αποκατασταθέντος από τον χρόνο έκδοσης της διαπιστωτικής σε βάρος του πράξης.

7. Παύση

(άρθρο 237)

Δήμαρχοι, αντιδήμαρχοι, δημοτικοί σύμβουλοι, πρόεδροι κοινοτήτων και μέλη συμβουλίων κοινότητας παύονται για σοβαρούς λόγους δημόσιου συμφέροντος, με:

- απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών
 - ύστερα από ειδικά αιτιολογημένη έκθεση του οικείου Γραμματέα Α.Δ. και
 - σύμφωνη γνώμη πειθαρχικού συμβουλίου
- Κατά της απόφασης αυτής ο παυθείς μπορεί να ασκήσει προσφυγή ενώπιον του ΣτΕ εντός προθεσμίας δεκαπέντε (15) ημερών από την κοινοποίησή της σε αυτόν.

III. ΑΛΛΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΕΛΕΓΧΟΥ

1. Δημοσιονομικός Έλεγχος

Οι πρωτοβάθμιοι Ο.Τ.Α., ως μέρος της Γενικής Κυβέρνησης, υπάγονται στο γενικό πλαίσιο που καθορίζει το δημοσιονομικό έλεγχο της χώρας, εφόσον διαχειρίζονται δημόσιο χρήμα, μέσω της κατάρτισης και εκτέλεσης ξεχωριστών του κρατικού προϋπολογισμών.

Ο δημοσιονομικός έλεγχος, εκτός από τον έλεγχο νομιμότητας και κανονικότητας των δαπανών και των δημοσίων υπολόγων, περιλαμβάνει και τον έλεγχο της οικονομικότητας, αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας.

Στόχος του είναι να αποτρέπονται παρανομίες και να συμβάλει στη θεραπεία επαναλαμβανόμενων σφαλμάτων.

Εξακολουθούν να είναι θεσμοθετημένοι πολλαπλοί εξωτερικοί έλεγχοι από διαφορετικούς φορείς με το ίδιο ελεγκτικό αντικείμενο, τόσο σε επίπεδο φορέων όσο και σε επίπεδο ελεγκτέας ύλης, κάτι που έχει επισημάνει κατ' επανάληψη η ΚΕΔΕ, ζητώντας ενοποίηση όλων των ελεγκτικών φορέων σε μια ενιαία ελεγκτική αρχή για ένα απλό και αποτελεσματικό σύστημα δημοσιονομικού ελέγχου στην τοπική αυτοδιοίκηση.

Έννοια

Δημοσιονομικός είναι ο έλεγχος που αφορά στην είσπραξη, διάθεση και διαχείριση των δημοσίων χρημάτων.

Διακρίσεις:

Αναλόγως με τη φύση του ελεγκτικού οργάνου, σε δικαστικό, ασκούμενος από το Ελεγκτικό Συνέδριο και διοικητικός ασκούμενος από το Υπουργείο Οικονομικών (μέσω της ΓΔΔΕ και των Δ.Υ.Ε.Ε).

Αναλόγως με το χρονικό σημείο του ελέγχου σε σχέση με την εκταμίευση του δημοσίου χρήματος, διακρίνεται σε προληπτικό και κατασταλτικό.

Αναλόγως της έκτασης του ελέγχου διακρίνεται σε γενικό, όταν καλύπτει το σύνολο των δαπανών και δειγματοληπτικό, όταν ελέγχεται συγκεκριμένο δείγμα δαπανών.

Σε σχέση με την υπηρεσιακή σχέση ελεγκτή και ελεγχόμενου διακρίνεται σε εσωτερικό, που διενεργείται από όργανα της υπηρεσίας που πραγματοποιεί τη δαπάνη, σε εξωτερικό όταν ο έλεγχος γίνεται από όργανα που δεν ανήκουν στον ελεγχόμενο φορέα και μεικτό όταν ο έλεγχος διεξάγεται μεν στο εσωτερικό του φορέα με τη συνδρομή εξωτερικών ελεγκτών.

Τέλος διακρίνεται σε τυπικό (αφορά κυρίως στην πληρότητα των δικαιολογητικών) και σε ουσιαστικό (συνολικός έλεγχος της δαπάνης - τήρηση των αρχών της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης).

Η τήρηση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης ελέγχεται βάσει των κριτηρίων της οικονομικότητας, της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας.

2. Διοικητικός Έλεγχος – Ελεγκτικοί Μηχανισμοί

Γενική Διεύθυνση Δημοσιονομικών Ελέγχων (Γ.Δ.Δ.Ε.) – Γενικό Λογιστήριο του Κράτους (Γ.Λ.Κ.) - Δημοσιονομικές Υπηρεσίες Εποπτείας και Ελέγχου (Δ.Υ.Ε.Ε.)

Το ΥΠ.ΟΙΚ. θεσμοθέτησε την αναδιάρθρωση της Γ.Δ.Δ.Ε. με την αποκέντρωση της ελεγκτικής της αρμοδιότητας στις Δ.Υ.Ε.Ε., αφήνοντας στη Γ.Δ.Δ.Ε. έναν περισσότερο εποπτικό ρόλο.

Οι έλεγχοι των Δ.Υ.Ε.Ε. αποσκοπούν σε:

- διαπίστωση τήρησης της νομοθεσίας,
- εντοπισμό τυχόν φαινομένων κακοδιαχείρισης,
- ορθή εκτέλεση προϋπολογισμού για την επίτευξη των στόχων κάθε φορέα

Επιτροπή Συντονισμού Ελέγχων (Ε.Σ.ΕΛ.)

Η υπηρεσία θεσμοθετήθηκε με το Ν. 4081/2012 με αρμοδιότητες, ιδίως, **την εξέταση των αντιρρήσεων που υποβάλλουν οι ελεγχόμενοι φορείς κατά των εκθέσεων ελέγχου**, γ) την επίλυση διαφωνιών που αφορούν στις αποφάσεις δημοσιονομικής διόρθωσης ή πράξεις καταλογισμού, με τα συμπεράσματα των εκθέσεων ελέγχου, δ) την παρακολούθηση της εξέλιξης των ελέγχων, εισήγηση για την εφαρμογή επιπρόσθετων μέτρων σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης φορέων με τις συστάσεις των εκθέσεων ελέγχου.

Οι διενεργούμενοι έλεγχοι διακρίνονται (Ν. 3492/2006 άρ. 13 παρ. 1) σε:

- προγραμματισμένους, που διενεργούνται σύμφωνα με ετήσιο πρόγραμμα που εγκρίνεται από την Ε.Σ.ΕΛ.
- έκτακτους, που διενεργούνται μετά από καταγγελίες, πληροφορίες, αίτηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή εισαγγελική παραγγελία.

Οι δημοσιονομικοί έλεγχοι που διενεργούνται από την της ΓΔΔΕ, μετά την εφαρμογή του Ν. 4270/2014, είναι κατασταλτικοί και όχι προληπτικοί.

3. Ελεγκτικό Συνέδριο

Με το Π.Δ. 136/2011 (Φ.Ε.Κ. 267Α /31.12.2011) είχαν καθοριστεί τα όρια των δαπανών που υπόκειντο σε προληπτικό έλεγχο, καθώς και όσες δαπάνες εξαιρούνταν ή υπάγονταν σε έλεγχο ανεξαρτήτως ποσού.

Ο προληπτικός έλεγχος των δαπανών των ΟΤΑ καταργήθηκε από 31/07/2019 (Ν. 4270/2014 άρ. 31, όπως τροποποιήθηκε), στοχεύοντας, κατά την αιτιολογική έκθεση του νόμου, στην απλοποίηση και την ενίσχυση των ελέγχων, αλλά και στην αποφυγή καθυστερήσεων στην πληρωμή των δαπανών. Μοναδική περίπτωση προληπτικού ελέγχου έχει παραμείνει ο κατ' εξαίρεση απευθείας έλεγχος σε περίπτωση που, κατά την αξιολόγηση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου ενός φορέα, διαγνωσθεί κίνδυνος εμφάνισης παράνομων πράξεων ή αν ο εσωτερικός έλεγχος δεν είναι σε θέση να κρίνει αν μία ενέργεια είναι νόμιμη και κανονική.

Ουσιαστικά, με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο ο προληπτικός έλεγχος των δαπανών διενεργείται από τους υπαλλήλους των Οικονομικών Υπηρεσιών των οικείων φορέων.

Με εξαίρεση τον **προσυμβατικό έλεγχο**, το σύνολο των ελέγχων που διενεργούνται από το Ελ.Συν. είναι πλέον μόνο κατασταλτικοί.

α. Προσυμβατικός Έλεγχος

Κατά το άρθρο 98 παρ. 1β' του Συντάγματος και τις διατάξεις των άρθρων 324- 327 του Ν. 4700/2020, συμβάσεις μεγάλης οικονομικής αξίας, που αφορούν σε έργα, προμήθειες, υπηρεσίες & αγορά ακινήτων υπόκεινται σε έλεγχο, πριν την κατάρτιση της σχετικής σύμβασης. Ο προσυμβατικός έλεγχος αποτελεί υποχρεωτικό έλεγχο νομιμότητας, ως ορίζεται στο Ν. 4820/2021 άρ. 99 παρ. 2 και τυχόν σύμβαση που δεν έχει υποβληθεί προς έλεγχο πριν την υπογραφή της είναι απολύτως άκυρη και δεν παράγει έννομα αποτελέσματα.

Κατά το άρθρο 324 του άνω νόμου (όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει) στον προσυμβατικό έλεγχο υπάγονται:

- συμβάσεις έργων, προμηθειών και υπηρεσιών, καθώς και στις συμβάσεις αγοράς ακινήτων, η προϋπολογιζόμενη δαπάνη των οποίων υπερβαίνει το ποσό του ενός εκατομμυρίου επτακοσίων χιλιάδων (1.700.000) ευρώ, μη συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ. Ο έλεγχος αυτών διενεργείται από Κλιμάκιο του Ελεγκτικού Συνεδρίου
- συμβάσεις έργων, προμηθειών και υπηρεσιών, καθώς και στις συμβάσεις αγοράς ακινήτων, η προϋπολογιζόμενη δαπάνη των οποίων υπερβαίνει το ποσό των τριακοσίων χιλιάδων (300.000,00) ευρώ, μη συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ και μέχρι 1.700.000 ευρώ. Ο έλεγχος διενεργείται από τον Επίτροπο του Ελεγκτικού Συνεδρίου που είναι αρμόδιος για τον κατασταλτικό έλεγχο των λογαριασμών των υπηρεσιών ή φορέων αυτών
- οι ανωτέρω συμβάσεις που συγχρηματοδοτούνται από ενωσιακούς πόρους, εφόσον η προϋπολογιζόμενη δαπάνη, μη συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ, υπερβαίνει το ποσό των πέντε εκατομμυρίων (5.000.000) ευρώ..

Στον ανωτέρω έλεγχο συμπεριλαμβάνονται **και οι προγραμματικές συμβάσεις** του άρθ. 100 του ν.3852/2010, εφόσον ο προϋπολογισμός τους υπερβαίνει τα αντιστοίχως προβλεπόμενα όρια.

Σε προσυμβατικό έλεγχο υπάγονται οι τροποποιήσεις των άνω συμβάσεων όταν:

- α) η αρχική σύμβαση υποβλήθηκε σε έλεγχο, εφόσον η τροποποίηση είναι ουσιώδης,
- β) η αρχική σύμβαση δεν υποβλήθηκε σε έλεγχο λόγω ποσού, εφόσον με την τροποποίηση προσαυξάνεται το οικονομικό αντικείμενο, ώστε η προκύπτουσα συνολική δαπάνη της σύμβασης υπερβαίνει τα προσδιοριζόμενα ως άνω όρια.

β. Κατασταλτικός Έλεγχος

Ισχύουσα νομοθεσία:

- Άρθρο 98 του Συντάγματος
- Ν. 4820/2021
- Κανονιστικές Πράξεις του Ελ Συν (ΦΕΚ Β' 1676 και ΦΕΚ Β' 1508)
- Τα Πρακτικά 13ης Γενικής Συνέλευσης Ελ Συν της 27/06/2016 (εγχειρίδιο ελέγχου)
- Ν. 4270/2014

-
- Άρθρο 276 Ν. 3852/2010 (ΦΕΚ Α' 87Α) «Νέα αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης & της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης».

Με τον κατασταλτικό έλεγχο του Ελ.Συν. ελέγχεται τόσο η αξιοπιστία των λογαριασμών όσο και η νομιμότητα και κανονικότητα των διαχειριστικών κινήσεων της ελεγχόμενης χρήσης

Οι έλεγχοι μπορεί να είναι ετήσιοι τακτικοί, δειγματοληπτικοί, έκτακτοι γενικοί ή ειδικοί ή θεματικοί.

Ο έλεγχος διεξάγεται από τις κατά τόπου Υπηρεσίες Επιτρόπου ή μετά από απόφαση της Ολομέλειας από ειδικό κλιμάκιο.

Αν κατά τη διάρκεια του ελέγχου εντοπιστούν ελλείψεις ή παρατυπίες συντάσσεται «Φύλλο Μεταβολών & Ελλείψεων», το οποίο αποστέλλεται στο φορέα, ο οποίος εντός δεκαπέντε ημερών έχει τη δυνατότητα να απαντήσει σχετικά.

Με βάση τις διαπιστώσεις του ελέγχου συντάσσεται Έκθεση Ελέγχου. Εάν προκύψουν ελλείμματα, ο ελεγκτής προβαίνει σε έκδοση πράξης καταλογισμού.

Ο κατασταλτικός συνίσταται σε:

- (α) Έλεγχο χρηματοοικονομικής διαχείρισης (διενεργείται από τις κατά τόπους Υπηρεσίες Επιτρόπων, στις οικονομικές καταστάσεις των φορέων)
- (β) Έλεγχο χρηματικής διαχείρισης ή λογαριασμών ταμειακής διαχείρισης (αφορά στους απολογισμούς των φορέων)
- (γ) Ειδικό κατά προτεραιότητα έλεγχο. Ιδιότυπη διαδικασία κατασταλτικού ελέγχου νομιμότητας που αφορά μόνον στους ΟΤΑ Α' βαθμού, που εφαρμόζεται στις περιπτώσεις στην που ο Ταμίας αμφισβητήσει τη νομιμότητα χρηματικού εντάλματος και λάβει έγγραφη εντολή από το Δήμαρχο (εντέλλεσθε) για εκτέλεση του εντάλματος. Ο Ταμίας οφείλει μετά την εξόφληση του ΧΕ να το αποστείλει με όλα τα δικαιολογητικά για έλεγχο κατά προτεραιότητα, στον Επίτροπο του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Εάν μετά την εξέταση των λόγων άρνησης εξόφλησης του Ταμιά προκύψει ότι η δαπάνη είναι μη νόμιμη, τότε το καταβληθέν ποσό αποτελεί έλλειμμα και υπόλογος θεωρείται ο Δήμαρχος, ο οποίος οφείλει και να το αναπληρώσει, σε συμμόρφωση με σχετικό Φύλλο Ελέγχου & Μεταβολών που συντάσσει ο Επίτροπος.

Με την κανονιστική απόφαση της Ολομέλειας Ελ. Συν. προβλέπεται ότι οι προς έλεγχο φορείς επιλέγονται κατόπιν ανάλυσης κινδύνου βάσει κριτηρίων, όπως επιβληθέντες καταλογισμοί, τυχόν καταγγελίες, ύψος προϋπολογισμού κ.λπ.

γ. Έλεγχος Είσπραξης Εσόδων των ΟΤΑ Α Βαθμού

Σύμφωνα με το **άρθρο 277 Ν. 3852/10**, ο αρμόδιος Επίτροπος, έχει τη δυνατότητα κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους να παρακολουθεί και να ελέγχει την είσπραξη εσόδων των ΟΤΑ και των νομικών τους προσώπων. Ο συγκεκριμένος έλεγχος δεν είναι κατασταλτικός, γιατί δεν αφορά σε προηγούμενες οικονομικές χρήσεις, αλλά σε τρέχοντα έσοδα. Δίνεται επομένως στον Επίτροπο η δυνατότητα τόσο να προβαίνει σε απλή επιτήρηση των εσόδων (π.χ. της σωστής αναγραφής στον Προϋπολογισμό του φορέα), αλλά ταυτόχρονα και να ελέγχει κατά πόσο οι φορείς προβαίνουν σε όλες τις αναγκαίες ενέργειες, καταρχήν για να εντοπίσουν τη φορολογητέα τους ύλη, και στη συνέχεια να βεβαιώσουν & εισπράξουν τα θεσμοθετημένα έσοδά τους, αλλά και να προστατεύσουν τις σχετικές επισφαλείς απαιτήσεις με τη λήψη των αναγκαίων μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης, προτού επέλθει παραγραφή αυτών.

Αν διαπιστωθεί συνεχιζόμενη αδράνεια, οφειλόμενη σε δόλο ή βαριά αμέλεια είτε των αιρετών είτε των επιφορτισμένων με τις αντίστοιχες αρμοδιότητες υπαλλήλων των Οικονομικών Υπηρεσιών, ο Επίτροπος, με έγγραφό του, τάσσει στους αρμοδίους εύλογη ημερομηνία για τις αναγκαίες ενέργειες (με κοινοποίησή του στο Γενικό Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Αν η αδράνεια συνεχίζεται τότε παραπέμπει τα υπαίτια πρόσωπα προς καταλογοισμό.

4. Εθνική Αρχή Διαφάνειας – Εσωτερικός Έλεγχος

Η Εθνική Αρχή Διαφάνειας ιδρύθηκε με το ν. 4622/2019 (Α' 133).

Η Αρχή αναλαμβάνει το σύνολο των αρμοδιοτήτων πέντε βασικών ελεγκτικών δημόσιων φορέων (Γραφείο Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης, Σώμα Επιθεωρητών-Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης, Σώμα Επιθεωρητών Υπηρεσιών Υγείας και Πρόνοιας, Σώμα Επιθεωρητών Δημοσίων Έργων, το Σώμα Επιθεωρητών-Ελεγκτών Μεταφορών), καθώς και της Γενικής Γραμματείας Καταπολέμησης της Διαφθοράς.

Προβλέπεται ήδη η σύσταση μονάδων εσωτερικού ελέγχου με τις διατάξεις του άρθρου 12 του ν. 3492/2006 «*Οργάνωση συστήματος ελέγχου για τη διασφάλιση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης του Κρατικού Προϋπολογισμού και των εκτός του Κρατικού Προϋπολογισμού φορέων και άλλες διατάξεις*».

Με τις διατάξεις του ν.4622/2019 «*Επιτελικό Κράτος: οργάνωση, λειτουργία και διαφάνεια της Κυβέρνησης, των κυβερνητικών οργάνων και της κεντρικής δημόσιας διοίκησης*», άρθρο 83 «*Αρμοδιότητες της Αρχής- Πεδίο Εφαρμογής*», επικαιροποιείται η ανάγκη σύστασης των μονάδων αυτών.

Τι είναι ο εσωτερικός έλεγχος;

Σύμφωνα με τον ορισμό του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών «*Ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια ανεξάρτητη, αντικειμενική διαβεβαιωτική και συμβουλευτική δραστηριότητα, σχεδιασμένη να προσδίδει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες ενός οργανισμού. Βοηθάει τον Οργανισμό να επιτύχει τους αντικειμενικούς σκοπούς του, υιοθετώντας μία συστηματική, επαγγελματική προσέγγιση στην αξιολόγηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων, των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και εταιρικής διακυβέρνησης*».

Οι διενεργούμενοι έλεγχοι από τη Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου μπορούν να κατηγοριοποιηθούν με διάφορα κριτήρια, όπως για παράδειγμα το τακτικό ή έκτακτο του χαρακτήρα τους.

Έτσι οι τακτικοί έλεγχοι είναι προγραμματισμένοι έλεγχοι οι οποίοι διενεργούνται με βάση ετήσιο (ή εξαμηνιαίο) πρόγραμμα, ενώ οι έκτακτοι έλεγχοι είναι αυτοί οι οποίοι πρέπει να διενεργηθούν επειγόντως για σοβαρά θέματα.

Επιπροσθέτως, με κριτήριο το αντικείμενο και τον σκοπό τους, διακρίνονται σε :

- Οικονομικούς ή Δημοσιονομικούς Ελέγχους (financial audits), όπου παρέχεται διαβεβαίωση για την ακρίβεια και την ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων
- Ελέγχους συμμόρφωσης (compliance audits), όπου εξετάζεται η συμμόρφωση με το κανονιστικό πλαίσιο λειτουργίας του φορέα

-
- Ελέγχους επιδόσεων (performance audits). Ο έλεγχος της επίδοσης αναφέρεται σε μία ανεξάρτητη εξέταση ενός προγράμματος, μιας λειτουργίας ή του συστήματος διοίκησης με στόχο να αξιολογήσει εάν επιτυγχάνεται με οικονομία, αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα η απασχόληση των διαθέσιμων πόρων
 - Ελέγχους παρακολούθησης εφαρμογής προτάσεων/διορθωτικών ενεργειών (follow up audits)

Αποστολή του Εσωτερικού Ελέγχου είναι *"Να ενισχύει και να προστατεύει την αξία του οργανισμού, παρέχοντας αντικειμενική και βάσει κινδύνων διαβεβαίωση, συμβουλές και πληροφόρηση"*.

Τα αρχικά βήματα για τη λειτουργία μιας Μονάδας Εσωτερικού Ελέγχου:

Οι εσωτερικοί ελεγκτές των νεοϊδρυόμενων Μονάδων Εσωτερικού Ελέγχου των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης μπορούν να ακολουθήσουν τα εξής βήματα για να ξεκινήσουν τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου:

- Τροποποίηση του Οργανισμού του φορέα, ώστε να συσταθεί η Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου και να της δοθούν οι κατάλληλες αρμοδιότητες, σύμφωνα με το νομοθετικό πλαίσιο του φορέα και το Διεθνές Πλαίσιο Επαγγελματικής Εφαρμογής
- Διεξαγωγή ενημερωτικών συναντήσεων με την Ανώτατη Διοίκηση, προκειμένου να εξηγήσουν τον ρόλο της Μονάδας Εσωτερικού Ελέγχου και να ενημερωθούν για τα σημαντικότερα προβλήματα, που αντιμετωπίζει ο φορέας - Δημιουργία διαύλων επικοινωνίας με τους εξωτερικούς ελεγκτές, κυρίως για εκκρεμείς ανοικτές συστάσεις και άλλα σοβαρά θέματα του φορέα
- Δημιουργία λίστας με όλες τις ελεγκτικές περιοχές και χαρτογράφηση των κύριων διαδικασιών του φορέα
- Εκπόνηση Κανονισμού Λειτουργίας της Μονάδας Εσωτερικού Ελέγχου
- Κατάστρωση του ετήσιου προγράμματος ελέγχων
- Καθιέρωση Προγράμματος Αξιολόγησης Ποιότητας και Βελτίωσης των υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου

IV. Κώδικας Ηθικής & Δεοντολογίας Αιρετών Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Η ιδέα της κατάρτισης ενός κώδικα ηθικής και δεοντολογίας με σκοπό την ενθάρρυνση συγκεκριμένων προτύπων συμπεριφοράς από τους αιρετούς της τοπικής αυτοδιοίκησης προϋπήρχε από το 2008. Το άρθρο 21 του ν. 3731/2008 (Α' 263) προέβλεπε πως «με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, μετά από γνώμη της ΚΕΔΚΕ και της ΕΝΑΕ, μπορεί να εκδίδεται Κώδικας Συμπεριφοράς των Αιρετών Οργάνων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης».

Η αξία αυτού του Κώδικα είναι η ενίσχυση της εμπιστοσύνης των πολιτών στους αυτοδιοικητικούς θεσμούς στη βάση της δημόσιας λογοδοσίας και της διαφάνειας, με σεβασμό στην ιδιότητα και το αξίωμα των αιρετών.

Σκοπός του Κώδικα είναι να αποτελέσει μια πυξίδα για τους αιρετούς της τοπικής αυτοδιοίκησης, προς το δημόσιο συμφέρον και τις αρχές της εντιμότητας, της ακεραιότητας και της χρηστής διοίκησης.

Ο Κώδικας Συμπεριφοράς ενθαρρύνει συγκεκριμένα πρότυπα δεοντολογίας και συμπεριφοράς στο σύνολο των αιρετών της τοπικής αυτοδιοίκησης, στοχεύοντας στην ενίσχυση της διαφάνειας, της αξιοπιστίας και της λογοδοσίας κατά την άσκηση της δημόσιας εξουσίας και στη μέσω αυτών εμπέδωση της εμπιστοσύνης της κοινωνίας των πολιτών στους αυτοδιοικητικούς παράγοντες.

Απευθύνεται στους δημάρχους, στους περιφερειάρχες, στους αντιδημάρχους, στους αντιπεριφερειάρχες, στα μέλη των προεδρείων των δημοτικών και περιφερειακών συμβουλίων, στα μέλη των επιτροπών των δήμων και των περιφερειών, καθώς και στους δημοτικούς και περιφερειακούς συμβούλους που δεν έχουν αναλάβει άλλο αξίωμα. Πλην των ανωτέρω, ο Κώδικας απευθύνεται στους αιρετούς των κοινοτήτων του άρθρου 8 του ν. 3852/2010.

Τονίζεται ότι η νομική φύση των κωδίκων ηθικής, δεοντολογίας και των οδηγιών συμπεριφοράς, εμπίπτουν στην κατηγορία του καλούμενου «ήπιου δικαίου» (soft law). Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τα τιθέμενα πρότυπα δράσης και συμπεριφοράς να μην εξοπλίζονται με κανονιστικότητα και δεσμευτική νομική ισχύ, αλλά να διαδραματίζουν έναν μάλλον παιδευτικό ρόλο, περιλαμβάνοντας πρότυπα για τον προσανατολισμό της συμπεριφοράς των εργαζομένων, έχοντας ως κύρια χαρακτηριστικά την ελαστικότητα τόσο των προτύπων όσο και των εννόμων συνεπειών - κυρώσεων που επιφέρει η παραβίαση ή η πλημμελής εφαρμογή τους.